

Hind 25 senti.

KURTTUMMADE SÕBER.

Väljaandja:
Lõuna-Eesti Kurttumma-
de Selts „Sõprus“, Tartus,
Vallikraavi 19.

Vastutav toimetaja:
A. Suik.
Tegetoimetaja:
P. Jürgens.

ILMUB 1 KORD KUUS.

Nr. 6 (7).

12. juuli 1935.

Soome kurttummade organisatsioon.

Juuli algul sai „Kurttummade Sõbra“ toimetus Soomest Soome Kurttummade Liidu sekretäriilt hra Rurik Pitkänen'ilt järgmise kirja, mille tervikuna toome oma lugijaile:

Helsingis, 28. juunil 1935.

Härra Toimetaja Arkadi Suik!

Täna Teid täna hra A. Koivunen'i kaudu saadud Teie poolt saadetud „Kurttummade Sõbra“ aastakäigu eest. Juba

ammugi olen tahtnud sellega tutvuda ja selle kaudu saada ühendusse Eesti, vennasmaa, kurttummadega, sest paljud siin Soomes on minu ringreiside puhul pärinud minult teateid Eesti kohta.

Kurttummade Sõber nr. 2 (3), lk. 20 on hra Karl Luht annud üsna ebaõigeid teateid Soome Kurttummade Liidu kohta. Nende õiendamiseks esitan alljärgneva tegelastenimestiku:

Soome Kurttummade Liidu:

Esimees: 1905—1914 toimetaja Julius Hirn; 1915—1932 koolinõunik Valter Forsius; 1933—1935 praost Huugo Nyberg.

Sekretär: 1905—1919 pr. riiginõunik Julia Stadius; 1919—1932 praost Huugo Nyberg; 1933—toimetaja Rurik Pitkänen (kurttumm).

Laekur: 1905—1920 toimetaja John Sundberg (kurttumm); 1921—1935 pr. Helmi Nyberg (suri mais); 1935— prl. mag. phil. Sigyn Heikel.

Hra J. Sundberg on 25 aastat Helsingi Kurttummade Ühingu esimees.

Olen rõõmus, et Eestiski on isamaalikke kurttummi, sest Soome kurttummadest on mõned juba vabadussõja aegu astunud kaitseliitu, kaitsema kodude rahu ja isamaa vabadust. Kurdid kaitseliitlased on väljapaistvad laskurid — minagi olen saanud oma rühma ja Helsingi ringkonna meistervõistlustel auhindu. Olen kuulunud kaitseliitu alates 1918. aastast ja õiendanud määruste kohaselt kaprali- ja allohvitserikatsed, 1930 ülen dati mind allseersandiks. Olen kuulipilduja allohvitser. Saadan Teile siinjuures mõningad päevapildid. — Keegi teine kurttumm on kapral ja ülejäänud

Kaitseliidu allseersant Rurik Pitkänen, kes on Soome Kurttummade Liidu, Kurttummade Spordiliidu ja Soome Kurttummade ajalehtede toimetuse sekretär, oma abikaasa pr. Kaisu Pitkänen'iga ja laste Osmo ja Matti'ga. Vanemad on kurdid, lapsed kuulevad.

— harilikud reamehed, mõned kuuluvad mereväkke, enamik neist on teeninud juba 10—11 aastat. — Palun Teid tervitada Eesti kaitseliitlast Pärnu kurtumade Seltsi esimeest H. Ollinot. Elagu Eesti ja Soome rahvas vabana ja koitku neile õnnelik, suur tulevik ja ühendagu hõimuvaim mõlemad sugulasrahvad Soomelahe lõuna- ja põhjapoolel.

Soome Sotsiaalministeeriumi poolt antud reisirahaga lähen 20. juulil ringreisile, pidama ettekandeid järgmistes kohtades: Lahti, Kotka, Viiburi, Lappeenranta, Sortavala, Savonlinna, Piekämäki, Kuopio, Kajaani, Oulu, Kokkola, Pietarsaari, Vaasa, Jyväskylä, Tampere, Pori, Hämeenlinna, Helsingi. Reis kestab umbes 4 nädalat.

Oleksin rõõmus, kui võiksite keele-raskustest hoolimata aru saada Soome keelest seevõrra, et saaks võimalikuks vastastikune mõjustus meie vahel. Arvaksin, et meilgi on midagi õppida Eesti nooruslikust vaimustusest.

Palun lahkesti tähele panna, et Soome Kurttumade Liidu aadress on: *Suomen Kuuromykkäinliitto, Liisankatu 27 E, Helsinki.* Rurik Pitkänen, Soome Kurttumade Liidu sekretär.

P. S. Saadan Teile ristpaela all 1 eks. „Kuurojen Tietokalenteri (kurtide teatmekalender) 1935“, kus leiduvad kõik meie maa kurtummadesse puutuvad andmed.

*

Saime ülaltoodud kirjaga ühes ka järelsonna nimetatud „Kurtide teatmekalendri“, mis annab meile huvipakkuva ülevaate Soome kurtumade organiseerimisest. Tahame ka Eesti kurtummi tutvustada sellega.

Kurtumade koolid Soomes. Õpikohustusseaduse järele tuleb Soomes iga seitse aastat vanaks saanud kurtummlaps saata lähemasse kurtumadekooli. Uute õpilaste ülesandmine kooli peab sündima enne 1. juunit, ja õppetöö alates 1. septembrist nad saavad prii sõidu oma kodukohast koolilinnas. Õpetus on maksuta, samuti kehvadele täielik ülespidamine, kahel esimesel aastal kooli juures ja hiljem üksikutes perekondades.

Soomes on 6 riiklikku kurtumadekooli, nimelt:

Porvoos rootsikeelne kõnelemis-, kirjutus- ja viiplemisskool,*) asutatud 1. 10. 1846. Juhat. Emil Quarnström, aadress Porvoo.

Kolm venda Mikkola't, kõik kurtummad — kaitseliitlased.

Kuopios kõnelemiskool, asut. 12. 9. 1862. Juh. mag phil. Uno Kahma, aadress Kuopio. Uusi õpilasi võetakse kooli 1936. a.

Turus kõnelemiskool, asut. 20. 1. 1860. Juhat. E. J. Pesonen, aadress Turku. Uusi õpilasi võetakse 1936. a.

Mikkelis kirjutus- ja viiplemisskool, asut. 1. 9. 1893. Juh. J. K. Palomaa, aadress: Mikkeli, Runeberginkatu 4. 80 õpilast jagatud 10 klassi. 2 mees- ja 9 naisõpetajat. Uusi õpilasi võetakse 1936 aastal.

Jyväskyläs kirjutus- ja viiplemisskool, asut. 1. 9. 1894. Juh. Arvi Koskinen, aadress Jyväskylä. Õpilasi 59, jagatud 4 klassi ja 4 paralleelklassi, samuti on 1 nõrgaandeliste klass. 3 mees- ja 8 naisõpetajat. Uusi õpilasi võetakse iga aasta; üles anda kuni 1. septembrini. Võetakse ainult 12 aastast vanemaid kurtummi.

Oulus kõnelemiskool, asut. 1. 9. 1898. Juh. mag. E. Engblom, aadress Oulu. 115 õpilast 11 klassis. 6 mees- ja 11 naisõpetajat. Uusi õpilasi võetakse 1936. a., ülesandmised kuni 1. juunini. Vastuvõtu tingimusteks kurtolek, normaalne vaimline areng, vanus 7—12 aastat.

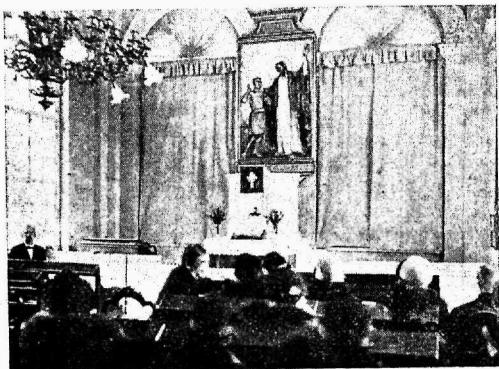
Kurtummadele tütarlastele on majapidamise õpetuse jaoks

*) Viiplema tähendab temputama, kätega kõnelema.

Nikkarila majanduskool, asut. 1. 9. 1905. Juh. pr. Martha Harlin, aadress Pieksämä, Nikkarila. 21 õpilast, jagatud 2-aastasessse üldosakonda ja 1-aastasessse täiendusosakonda. 1 mees- ja 2 naisõpetajat. Uusi õpilasi võetakse iga aasta. Sooviavaldused, ühes kurttummadekooli lõputunnistusega, ristimistähega, arstitunnistusega ja vanemate loatunnistusega, tuleb saata koolijuhatajale hiljemalt 1. septembriks. Kool algab 1. novembril. Õpilased saavad prii raudteesõidu, prii õpetuse ühes täieliku ülespidamisega ja riidevarustust tarviduse järele.

Poisslastest kurttummad paljud jätkavad oma õpinguid kuuljate kutsekoolides, paljud on hää eduga õppinud muuseas rahvaülikoolis, käsitööseminaris, tööstuskoolis, Ateneumi kunsttööstus- ja graafilistel kursustel j. või kurttummadekoolis õpetust saanud m. On juhtumeid, et eraviisil õppinud täiesti kurt õpilane läheb algkooli, ega ole enam võimatu õppimise jätkamine keskkooliski sellistel, kel on aega ja ainelisi võimalusi oma õpingute jätkamiseks, kuid see eeldab teataval määral kohanemisvõimet ja kurdile õpilasele tähelepanu omistamist õpetaja poolt.

Kurtide hingehoid. Maa on jagatud kolme ringkonda, kus igas on omad reisijutlustajad. Nad rändavad ringi, kogudes kurte jumalateenistustele, peavad kiriklikke talitusi, aitavad kurte nende asjatoimetustel, on vajaduse korral nende tõlkideks, toimetavad kooliealisi lapsi kurtidekooli. Nende õpetajate palgad maksab riik.

Kurtummade kirik Helsingis.

Helsingi ringkond: praost Huugo Nyberg, aadress: Helsinki, Johanneksentie 4.

Viiburi ringkond: kirikuõpetaja Otto A. Myyryläinen, aadress: Viipuri.

Oulu ringkond: kirikuõpetaja Juho Karhu, aadress: Oulu, Asemakatu 8.

Kurtummade abistamisühing, on asut. 1895, põhikiri kinnitatud 5. 3. 1896. Tema eesmärgiks on töötada Soome kurtummade hääks, toetades ja aidates niihästi vaimliselt kui ka aineliselt iseäranis kooliskäimise lõpetanud kurtummi, muretsedes neile ametiõppimis-, teenistus- ja töökohti kui ka muidu neile abiks olles, nii et nad ise saaksid omale ülespidamist teenida. Ühing annab laenusid või abirahasid neile, kes seda vajavad, kas oma ametiõppimiseks või äri alustamiseks. Ta korraldab ka täienduskursusi, annab välja kohast kirjandust, jagab nõuandeid ja ergutust kurtummadele. Ühingu liige maksab kas 50 Smk. ühekordselt või vähemalt 2 Smk. aastas. Keskoitumkond on Turus. Esimees on juhataja E. J. Pesonen, sekretär preili E. Lundgren, laekur K. Lehtinen ja ametita liikmed pr. E. Pesonen ja prl. E. Lundell.

Ühing saab 4000 Smk. riiklikku toetust.

Ühingul on järgmised osakonnad:

Turu osakond, asut. 1897. Esimees mag. E. Enghblom; sekr. õp. U. Kierimo. Liikmeid umbes 120. Varandust 16.000 Smk. Aadress: Turku.

Helsingi osakond, asut. 1899. Esim. V. Forsius; sekr. Elma Ignatius, aadr. Helsinki, Pietarinkatu 5. Liikmeid 195. Varandust 14.800 Smk.

Kohalik osakond peab üleval *Äviki vanade kurtummade kodu*, kus on 16 hoolealust. Kodu ülevalpidamiseks korraldatakse ülemaalisi korjandusi iga aasta peetaval n. n. vanadepäeval.

Kuopio osakond, asut. 1900. Esim. Uno Kahma, aadr. Kuopio; sekr. V. Lehvä. Liikmeid 84. Varandust 27.000 Smk.

Porvoo osakond, asut. 1900. Esim. G. E. Qvarnström; sekr. A. Andersin. Liikmeid 84. Varandust 3.211 Smk.

Jyväskylä osakond, asut. 1900. Esim. Arvi Koskinen; sekr. Elli Silvander. Liikmeid 32. Varandust 7.550 Smk.

Pietarsaare osakond, asut. 1904. Esimees Ester Stade. Liikmeid 34. Varandust 3.624 Smk.

Oulu osakond, asut. 1906. Esim. Jenny Paulaharju; laek. ja sekr. Anna Vapaasalo; sekr. K. Pääkkönen. Liikmeid 86. Varandust 17.000 Smk.

Vaasa osak., asut. 1907. Esim. Ines Gröndahl; sekr. Aina Forsberg. Liikmeid 110. Varandust 9.532 Smk.

Mikkeli osak., asut. 1907. Esim. K. Kärkkäinen; sekr. M. Kahva. Liikmeid 46. Varandust 8.630 Smk.

Viiburi osakond, asut. 1908. Asjaajaja pr. Hansson. Liikmeid 50. Varandust 17.912 Smk.

Pori osak., asut. 1910. Esim. pr. V. Vartio; sekr. Bertta Rehnström. Liikmeid 03. Varandust 19.370 Smk.

Kohalikkude toimkondade hoisumad 1934. olid 145.758 Smk., Kesktöimkonnal 13.515 Smk. Selle lisaks olid veel erikapitalid: Kesktöimkonna juures 53.440 Smk., Turu osak. juures Vanadekodu kapital 305.840 Smk. ja muid vähemaid kapitale 35.176 Smk., Helsingi osak. 28.376 Smk., Pietarsaare osak. 10.160 Smk. Kokku oli Kurttummade Abistamisühingul summasid 1933. aasta lõpul 592.255 Smk.

Suomen Kuuromykkäinliitto (Soome Kurttummade Liit). Liidu aadress on: Helsinki, Liisankatu 27, E 10, asut. 1905. ja põhikiri kinnitatud 27. 7. 1905. Praegune põhikiri vastu võetud 25. 4. 34. Liidu asju ajab Helsingis olev Keskvalitsus, millel on 9 liiget, kes valitakse kolmeks aastaks. Keskvalitsusse kuuluvad: praost Huugo Nyberg, pr. Elma Ignatius ja hra J. Sundberg, asemik F. Schoultz (kuuluvad ümbervalimisele 1935), hrad Eino Karilas, Jussi Luomajoki ja Rurik Pitkänen, asemik neiu Linda Aschan (kuuluvad ümbervalimisele 1936); pr. Helmi Nyberg, hrad Antti Jokelainen ja Lauri Vainola, asemik hra Hj. Sandblom (kuuluvad ümbervalimisele 1937.).

Keskvalitsusele abiks on Täiendav Keskvalitsus, kuhu kuuluvad: prl. Alice Westerland Porvoost, õp. Urho Kierimo Turust, asemik prl. Ina Nordlund

Porist (kuuluvad ümbervalimisele 1935.); prl. Siiri Talvia Tamperelt, hra Elias Savisaari Turust, asemik hra R. Ostman Varkaudest (kuuluvad ümbervalimisele 1936); juhatajad E. J. Pesonen Turust ja J. K. Palomaa Nikkelist, asemik pastor O. A. Myyriläinen Viiburist (kuuluvad ümbervalimisele 1937.).

Liidu ja keskvalitsuse esimeheks on praost Huugo Nyberg, abiesimees hra J. Sundberg, laekur prl. Sigyn Heikel ja sekretär hra Rurik Pitkänen. Allakirjutamise õigus on esimehel või abiesimehel koos sekretäriaga. Liit saab riiklikku toetust 8.000 Smk. ja tal on pärisomanduseks korter Helsingis Liisankatu 27, E 10, kus on Liidu büroo ja kirjastusladu.

Tegevus on koondunud ainult loengute pidamisele, kirjastamisele ja nõuande tegevusele. Praegune muudetud põhikiri kohustab teda hoolitsema ka kurttummade ainelise olukorra parandamise eest, tegutsema võimalust mööda selles sihis, et kõrvaldada kurtide tegevust raskendavaid eelarvamusi ja avada neile võimalusi pääseda tegevusaladele, mis kellegi kalduvustele kõige paremini vastavad. Praegu, mil võistlus igal alal on kõva, jäävad sagedasti kurdid, kes ei oska enese eest kõnelda, koha nõutamisel kõrvale, olgu nad muidu kui võimelised tahes selle koha täitmiseks. See pärast on Liidu kohus ühes Abistamisühinguga teha kõik, mis võimalik kurtide majanduslikkude huvide kaitsmiseks.

Liidul on 23 osakonda:

Alavude Kurttummade Ühing.

Hango Kurttummade Ühing, asut. 1930. Aadr.: Hanko, Puistohuvila 16. Peab koosolekuid 1 kord nädalas. Esim. pr. Alli Sjöstrand; sekr. pr. A. Ebb.

„*Heffata*“ *Kurttummade Ühing*, asut. 1907. Aadr.: Tyrvää, Vinkkilän kylä. Peab koosolekuid kord kuus Vinkkiläs, omas majas. Esim. J. F. Talvila; sekr. Hilda Sandell.

Helsingi Kurttummade Ühing, asut. 12. 2. 1895. Aadr.: Helsinki, Liisank. 27 A. Oma pärisomanduseks olev korter ja suvila Oulunkyläs. Ruumid on avatud püha-, teisi-, nelja- ja laupäeva õhtutel kella 19—22. Esim. J. Sundberg; sekr. S. Heikel.

Hämeenkyrö Kurttummade Ühing, asut. 1928. Esim. Santeri Virtanen, Sasi p. p., Palko; sekr. pr. Fanny Saari, Hämeenkyrö, Kirkonkylä. Suvipidustused on suviste ajal.

Hämeenlinna Kurttummade Ühing, asut. 1924. Aadr.: Hämeenlinna, Hätilä. Peab koosolekuid Naislütseumis kuu esimesel pühapäeval. Esim. Hannes Ylén; sekr. Ida Ylén.

Jyväskylän Kurttummade Ühing, asut. 1907. Aadr.: Jyväskylä, Kuuromykkäinkoulu. Peab koosolekuid igal teisel pühapäeval kl. 17—19. Esim. Aimo Kangas; sekr. Lahja Kuukkanen.

Kokkola Kurttummade Ühing, asut. 1930. Aadr.: Kokkola. Peab koosolekuid koguduse majas juhuslikult. Esim. prl. Edith Jakobsson, sekr. põllumees Alex Lidsle, Karleby, Rödsö.

Kotka Kurttummade Ühing, asut. 27. 11. 1907. Esim. E. Mattila, aadr.: Kotka, Tiutinen.

Kuopio Kurttummade Ühing, asut. 24. 10. 1908. Aadr.: Kuopio, Kuurojenkoulu. Peab koosolekuid kurtidekoolis pühapäeviti. Esim. Oskari Hiekkala; sekr. Milja Kolari.

Lahti Kurtide Ühing, asut. 5. 10. 1930. Aadr.: Lahti, Asikkalankatu 24 D. Peab koosolekuid Lahti lütseumis iga kuu teisel pühapäeval (välja arvatud suvekuud) kl. 12—4. Esim. Kosti Remmi; sekr. Kauko Mäkelä.

Lappeenranta Kurttummade Ühing, asut. 1911. Aadr.: Kaukaan tehas. Esim. pr. Mandi Tiili.

Oulu Kurtide Ühing, asut. 27. 11. 1932. Aadr.: Oulu, Pakkahuoneenkatu 13. Peab koosolekuid Oulus N. N. K. Ü. majas igal teisel neljapäeval. Esim. Sulo Tyyniäho; sekr. K. Pääkkönen.

Pietarsaare Kurttummade Ühing, asut. 1923. Aadr.: Pietarsaari, Irjalan kauppa. Peab koosolekuid endises kurtummade koolis igal teisel pühapäeval ja igal esmaspäeval. Esim. Uno Björn; sekr. Ester Stade.

Pori Kurttummade Ühing, asut. 1924. Aadr.: Pori, Pohjoispitkätatu 16. Peab koosolekuid omas majas igal pühapäeval kl. 14, õmblusrühm teisipäeviti ja reedeti kl. 18. Esim. Ina Nordlund; sekr. Saima Lehtonen.

Porvoo Kurttummade Ühing, asut. 10. 4. 1910. Aadr.: Porvoo. Peab koosolekuid Kurttummadekoolis iga kuu esimesel ja kolmandal pühapäeval. Esim. Ellen Carlstedt; sekr. Alice Westerland.

Riihimäe Kurttummade Ühing, asut. 18. 10. 1913. Peab koosolekuid Pohjoispiiri algkoolis. Esim. Lauri Vainola, Hikiä; sekr. Saara Leimu, Lappila.

Salo Kurttummade Ühing, asut. 1926. Aadr.: Hajala, Rauhamäki. Esim. Maiju Nieminen, Hajala, Rauhamäki. Peab koosolekuid iga teise kuu esimesel pühapäeval.

Seinäjoen Kurttummade Ühing, asut. 1928. Aadr.: Seinäjoki, Puskantie 7 B. Esim. Antti Härmä; sekr. Kustaa Sompni, Nurmo as.

Tampere Kurttummade Ühing, asut. 1898. Aadr.: Tampere, Viinikankatu 12. Peab koosolekuid omas üürikorteris püha-, kolma- ja laupäeviti. Esim. Siiri Talvia; sekr. Martta Katainen.

Turu Kurttummade Ühing, asub 2. 2. 1886. Aadr.: Turku, Yliopistonkatu 6. Peab koosolekuid omas üürikorteris pühapäeviti 19—22. Esim. Elias Savisaari; sekr. Edvin Raitanen.

Vaasa Kurttummade Ühing, asut. 24. 10. 1909. Esim. Carl E. Martola, aadr.: Vaasa, Raastuvankatu 52; sekr. N. Söyrinki.

Viiburi Kurttummade Ühing, asut. 1899. Aadr.: Viipuri, Keskuskansakoulu. Peab koosolekuid igal pühapäeval kl. 17—21. Esim. Ragnar Östman, Varkaus, Paloharju, ovi 2 (A. O. Y.); sekr. Sylvi Järvinen.

Kuuromykkäin Urheiluliitto (Kurttummade Spordiliit. Liit on asutatud 6. 3. 1920. Kurttummade spordiseltside keskorganisatsiooni, kuulub Põhjamaade Kurttummade Spordiliitu (N. D. I.) ja Rahvusvahelisse Kurttummade Olümpiakomiteesse (C. I. S. S.).

Juhatus valitakse kolmeks aastaks. Praegusse juhatusse kuuluvad esimehena Eino Karilas, abiesim. Antti Jokelainen, hrad M. Mikkolainen ja Emil Mattila ning Rurik Pitkänen sekretärina. Allakirjutamise õigus on esimehel ja sekretäril koos.

Liit saab iga aasta 5.000 Smk. riiklikku toetust, mille tarvitamise kohta maksavad järgmised määrused:

1) Riiklikku toetust peab tarvitama pääasjalikult juhtide ettevalmistuseks kui ka suuliseks ja kirjalikuks nõuandeks.

2) Ainult väike osa toetussummast võidakse kulutada propaganda otstarbeks kui ka valitsemis- ja bürookuludeks.

3) Toetussummat ei tohi tarvitada aumedalite ja muude autasude muretsemiseks, väljaarvatud noorsoole võimalikul korral antavateks oskumärkideks, samuti ka mitte võistlusreiside kuludeks. Täpsemad määrused leiduvad Riiklikus Spordi- ja Võimlemistoimkonna ringkirjas 1929. aastast.

Iga aasta korraldatakse suusatamise meistervõistlused ja sügissuvel üldised spordimeistervõistlused. Noortele alla 21 aastat on omad võistlused.

Liitu kuulub 11 järgmist spordiselti:

Helsingi Kurttumade Võimlemis- ja Spordiselts, asut. 1904. Aadr.: Helsinki, Liisankatu 27 A. Esim. Hj. Sandholm; sekr. J. Luomajoki.

Hämeenlinna Kurttumad Sportlased, asut. 1927. a. Aadr.: Hämeenlinna, Hätilä. Esim. Hannes Ylén; sekr. Ilmari Valtonen.

Jyväskylän Kurttumad-Sportlased, asut. 1921. Esim. Simo Vuorimies; sekr. Lahja Kuukkanen, Jyväskylä, Vaasankatu 15.

Kuopio Kurttumad-Sportlased, asut. 1912. Aadr.: Kuopio, Kuurojenkoulu. Esim. Kalle Hämäläinen, Kuopio, Puijonkatu 5; sekr. Aarne Holopainen, Kuopio, Tulliporttikatu 56.

Kyminlaakso Kurttumade Võimlemis- ja Spordiselts „Tähti“, asut. 1919. Esim. Väinö Mattila, aadr.: Kotka, Tiutinen; sekr. Ella Mattila.

Lahti Kurdid Sportlased, asut. 9. 9. 1934. Aadr.: Lahti, Asikkalankatu 24 D. Esim. Kauko Mäkelä; sekr. Otto Heiskanen.

Pietarsaare Kurttumad-Sportlased, asut. 1927. Aadr.: Pietarsaari, Irjalan kauppa (Björn). Esim. Uno Björn; sekr. Anton Hellöre.

Tampere Kurttumad-Sportlased, asut. 1907. Aadr.: Tampere, Viinikan-

katu 12. Esim. Matti Katainen; sekr. Kirsti Ahonen.

Turu Kurttumade Spordiselts „Valpas“, asut. 1909. Aadr. Turku, Yliopistonkatu 6. Esim. Urho Lehtimäki; sekr. J. Lehtimäki. Korraldas 6.—7. juulini Kurttumade Spordiliidu üldised spordimeistervõistlused ühenduses oma 25. aasta juubeliga.

Vaasa Kurttumad-Sportlased, asut. 5. 3. 1932. Aadr.: Vaasa, Raastuvankatu 52. Esim. Carl E. Martola; sekr. Aug. Nordberg.

Viipuri Kurttumad-Sportlased, asut. 1920. Peab koosolekuid Tiiliruuki algkoolis pühapäeviti kl. 17—21. Esim. A. Suikkanen, Viipuri, Kelkkala, Ojakatu 34; sekr. Hannes Tuomi. Korraldas Kurttumade Spordiliidu suusatamistevõistlused 23.—24. veebruarini ühenduses 25 aasta juubeliga.

Kurtide kirjastustegevus.

„Kuuromykkäin Lehti“ („Kurttumade Leht“), asut. 1896. kurttumadekooli juhataja O. Wichmanni ja õp. K. Reponen'i poolt, kes ise teda ka välja andsid. 1906. aastal leht läks üle Kurttumade Liidule, laiendati 1914. aastal foliokaustaliseks. Suurima töö lehe toimetamisel on teinud Liidu endine sekretär ja praeg. esimees praost Huugo Nyberg üle 25 aasta kestes. Praegune toimetuse: Huugo Nyberg, vastutav toimetaja; Rurik Pitkänen, toimetusesekretär. Lehest on rootsikeelne väljaanne „Tidskrift för dövstumma“. Ilmuvad kord kuus.

„Kuuromykkäin Urheilulehti“ („Kurttumade Spordileht“) (1924—26). masinal kirjutatud ja paljundatud väljaanne, algul veerandaastati, hiljem kord kuus ilmuv. Vastutav toimetaja Eino Karilas, toimetuse sekretär Rurik Pitkänen.

„Hiljainen Urheilija“ („Vaikne Sportlane“) 1913. Vastutav toimetaja E. Karilas, toimetuse sekretär nr. 1—2. M. Mikkolainen, nr. 3—6 Jussi Luomajoki, nr. 7—12 Rurik Pitkänen.

„Suomen kuuromykkäin Urheilukalenteri“ („Soome Kurttumade Spordikalender“) 1932. Väljaandja Arvo Helenius.

„Kuurojen Ystävä“ („Kurtide Söber“), aastal 1926. proovinumber, 1927—

—30. 24 numbrit aastas. Väljaandja hra Väinö Sihvola.

Eriväljaanded:

„Surdus“ 1928. „Hiljainen maailma“ („Vaikne maailm“) 1930. ja 1931. Kirjastaja toimetaja Väinö Sihvola, Inkeroinen.

„Hiljainen maailma“ („Vaikne maailm“), kuukiri 1933. nr. 1—3, ja 1934. nr. 1—12. Jatkab ilmumist. Väljaandja Väinö Sihvola, aadr.: Inkeroinen.

(Järgneb.)

Reisumälestused Hollandist.

K. Luht.

See oli 1932. aasta I. ülestõusmise pühal kell 7 õhtu, mil terve minu pere ning tuttavad ja sõbrad Tallinna Balti jaama olid kogunenud, et mind jumalaga jätta. Asusin pikemale reisule, mille peamiseks eesmärgiks oli külastada Hollandit.

Soovides kõigile mahajääjaile „jällegemist“, asusin rongile. Veel paar käeviibet mahajääjate poole ja rong hakkas liikuma.

Teisel hommikul saabusin Riiga, kus istusin ümber teisele rongile, mis otsekohe Berliini viis.

Kolmanda püha õhtul kell 7 jõudsin Hollandisse, Amsterdamis. Suur rõõm oli, et sõber tuli õigel ajal raudteejaama vastu. Kohtamine oli väga südamlük. Sõber viis mind oma juurde korterisse, kus peatusin kogu Amsterdami viibimise aja. Mis puutub muidu läbikäimise inimestega keele suhtes, siis oli see mul väga raske. Sealsest keelest ma pea midagi aru ei saanud; kui läksin midagi küsima, siis saksa keeles. Inimesed olid aga väga vastutulelikud, kui mõni aru ei saanud, siiski katsus omas keeles vastata, tehes seda väga lahkelt. Rahvas sama viisakas kui Soomeski. Nõnda et jätavad hea meeleolu, kui nendega midagi räägid.

Mis puutub nüüd Amsterdami linna, siis on see väga suur, 45 korda suurem kui näit. Pärnu. Ligi 800 000 elanikku. Inimesed olid kõik korralikult riietatud. Üldse on aga linn väga tore, ilmatu suured ja kõrged majad ning linna tänavad on hästi puhtad ja sillutatud, asfaltiga kaetud, kuigi on väga palju keskaegseid maju. Kui saabuda linna, siis on niipalju vaadelda, et silmad võtab kirjuks. Iga paari tänav järelle on lugemata hulk kaanaale ja nendes igalpool laevu ja lotje, kuid mitte niisuguseid lotje, nagu meie omal maal oleme harjunud nägema, vaid seal käivad kõik auru jõul. Üle kanalite

käivad lugemata sajad sillad. Oli ka palju ookeani hiiglasid sadamas. Kogu maailmast käivad kauba- ja reisijate laevad Amsterdami sadamas.

Majad on kõik tohutu suured. Tubades pea üheski pole ahju, kui ongi, siis külmemal ajal kas petroleumi ehk kiviõli ahi, milline juba 10-minutilise kütmise järele toa soojaks teeb. Lund ei saja seal pea sugugi. Aedades hakkas seal juba roheliseks minema, kuna meie maal tol ajal veel talv valitses. Lillesid müüdi tänavatel suurte koormate kaupade ja sarnased toredad lilled, mida meie maal ainult rikkamad võivad osta, seal olid aga kõigil tihti terved kimbud käes.

Ka elu polnud seal kallim kui Eestis. Kortereid samas hinnas nagu Tallinnaski. Mina maksin möbleeritud toa eest koos kostiga 5 guldnat 75 senti, s. o. meie rahas umbes 7 krooni nädalas; tuba oli küll maja viimasel korral, kuid linnasüdametes. Elektritramm käis mul just nina eest mööda.

Ka muidu toit polnud sugugi kallim kui Eestis, aiavili isegi veel odavam. Mäletan, ostsin seal 6 suurt apelsini ja maksin sealses rahas 15 senti, s. o. meie rahas umbes 22½ senti. Mis seal häbematu odav oli, on kakao ja shokolaad. Kakao kilo hind oli 50 Hollandi senti, s. o. meie rahas umbes 75 senti. Shokoladi 200 grammi 20 senti. Puuvilja ta odavuse pärast sõin seal väga ohtralt.

Hollandi raha on väga huvitav. Nägin seal käigus väga palju suuri hõberahasid. Hõbedast olid näiteks: 10, 25, 50 senti, 1 ja 2½ guldnat. 2 centilised olid aga huvitavad: neljanurgelised nikkelrahad. 1 ja 2½ senti olid vasest. Mõned rahad olid õige vanad, nii olid minu käes rahad aastaarvudega: 1850, 1856, 1890, 1910 ja 1930. Nagu näha, polnud ilmasõda siin selles suhtes mingit muutust toonud, nagu teistes maades.

Valitsejaks Hollandimaal on kuninganna, kelle kuju võib leida igal margil ja rahal.

Amsterdamis on kolm kurttummade seltsi — lutheri, katoliku ja juudi usu listele. Nad ei soovigi ühineda, vaid igal oma usu järele oma selts. Käisin neid kõiki mitu korda külastamas ja võeti mind väga lahkesti vastu. Imestasid, et mina nii kaugelt põhjast neid külas-

tama olen tulnud. Ühel pühapäeval olin ühes sealses kurttummade koolimajas jumalateenistusel. Õpetaja jutlustas kolmemoodi ühekorraga: suusõnaliselt, sõrmede najal tähtedega miimika abil ja kätega. See oli mulle imelik uudis. Nägin sarnast asja esimest korda.

Peatusin Hollandis paar nädalat. Sealt siirdusin Saksamaale. Kuid seltest edaspidi.

Eesti Kurttummade III. Ülemaaline Kongress ja Pärnu Kurttummade Seltsi „Vaata“ 10 a. tegevuse juubel Pärnus.

Möödunud Suviste pühal, 8., 9. ja 10. juunil s. a. pidasid Eesti kurttummad Pärnus oma III-dat Ülemaalist Kongressi ja Pärnu Kurttummade Selts „Vaata“ pühitses oma 10 a. tegevuse juubelit. Neist pidustusist võtsid osa üle 130 kurttumma ja rohkel arvul kuuljaid.

Kongress algas juba 8. juunil pääle lõunat k. 15 „Vaata“ korteris seltside saadikute nõupidamise koosolekuga. Saadikuid olid saatnud kõik 5 Eesti kurttummade seltsi, kuid kahjuks Narva ja Saaremaa seltside saadikuil puudusid tarvilikud volitused. Sel nõupidamise koosolekul vaadati veel kord läbi varemalt koostatud Liidu põhikiri ja tehti tarvilikud parandused.

Esimesel Suviste pühal, 9. juunil kell 10 algas kongress Rahvamajas. Kongressile olid saabunud ka Riigi Kurttummadekooli esitajad, kooli juhataja h-ra R. Summer ja õpetaja h-ra J. Kenkmaa. Pärnu K. S. „Vaata“ esimees h-ra H. Ollino avas kongressi lühikese tervituskõnega. Seltside esitajad soovisid kongressile hääd kordaminekut ja edu. — Kongressi juhatajaks valiti hr-a H. Ollino, protokollijaks h-ra J. Kenkmaa, neile abiks h-rad R. Summer ja O. Suits.

Tähtsamaks kongressi päevakorra punktiks oli Kurttummade Liidu asutamine. Juba möödunud aastal II. Ülemaalisel Kongressil oli koostatud Liidu põhikiri ja valitud Liidu Ajutine Juhatus, kuid mõnesugustel põhjustel oli see põhikiri kinnitamata jätetud. Nende põhjuste ja Ajutise Juhatusetegevuse kohta andis seletuse h-ra O. Suits. T. Kalbus tutvustas koosolejaid Soome Kurttummade Liidu asutamisega ja tegevusega ning tähtsusega. Selle järele võeti

vastu Liidu parandatud põhikiri selle ainsa muudatusega, et õpetaja J. Kenkmaa ettepanekul Liidu asukohaks Tallinna asemele määrati Pärnu, kuna Juhatus oma koosolekuid tarvilisel korral ka mujal teistes linnades võib pidada. Liidu põhikirja kinnitamiseks läbiviimiseks valiti Asutav Toimikond, selle liigeteks h-rad H. Ollino, O. Suits ja P. Jürgens. Pääle põhikirja kinnitamise algab Liidu tegevust juhtima kuueliikmeline Ajutine Juhatus. Juhatusse valiti h-rad : H. Ollino, T. Kalbus ja J. Reimann Pärnust, O. Suits ja Jätmar Tallinnast, P. Jürgens Tartust. Revidentideks valiti h-rad R. Summer ja J. Kenkmaa Riigi Kurttummadekoolist ja A. Martinson Tallinnast.

Koosolekul valitses sõbralik üksmeel ja kokkuleplik vaim.

Koosolek lõppes k. 13.

*

Pärnu Kurttummade Seltsi „Vaata“ juubel algas pääle lõunat k. 16 jumalateenistusega kohalikus Eliisabeti kirikus. Praost Grünberg selgitas Nelipühi tähendust ja soovis kurttummadele ja juubilar „Vaatale“ nende töös ja tegevuses Jumala õnnistust.

Pääle jumalateenistuse k. 18 koguneti Rahvamajja juubeli-aktusele. Aktuse avas „Vaata“ esimees h-ra H. Ollino. Juubilari tervitasid soojil sõnul Riigi Kurttummadekooli ja teiste kurttummade seltside esitajad, kes annetasid oma seltside poolt väärtuslikke kingitusi. Tervitusi ütlesid ka mitmed kohalikkude kuuljate seltside esitajad. Traaditeel soovisid õnne Pärnu Linnapea ja h-ra Luht Tallinnast. Tervituste järele h-ra

H. Ollino andis ülevaate Pärnu Kurttummade Seltsi „Vaata“ 10 a. tegevusest. Endine Riigi Kurttummadekooli Juhataja h-ra V. Univer kõneles kurttummade viletsast seisukorrast endisel ajal ja selle järkjärgulisest paranemisest ning kurttummade õpetamise algusest välismaal ja Eestis. Ta rõhutas, et kõige suuremad teened meie Eesti kurttummade elu parandamiseks on meie Vabariigi Valitsusel. Kõneleja ettepanekul otsustati saata H-ra Riigivanemale ühes Valitsusega tänutelegramm. Selle järele praegune Riigi Kurttummadekooli Juhataja h-ra R. Summer kõneles kurttummade õpetamisest Eestis praegusel ajal. Kurttummade õpetamise eesmärgiks on, kurtumme lapsi viia nõnda kaugele, et neist saaksid kõlbulikud riigikodanikud ja seltskonnaliikmed. Seda võib saavutada ainult kõnekeele õpetamise läbi. See on küll õpetajatele ja õppijatele väga raske ja tagajärjed on sagedasti väga väikesed. Kuid sellest ei tohi taganeda ega loobuda. Visa püüdmine ja hoolas töö viib siiski sihile. Kõnekeel on kurttummadele hädavajaline ja ainus õige vahend kuuljatega läbikäimiseks. Kõneleja soovitas, et kurttummad koolist lahkudes ei jäta hooletusse koolis omandatud keelt, vaid hoolega edasi õpiks ja ennast täiendada püüaks kõnekeele oskuses.

Viimaks endine Vändra Kurttummadekooli õpetaja T. Kalbus kõneles kuuljate ja kurttummade laste arenemisest, oma muljetest nende õpetamisel ja praegusest täisealiste kurttummade ja kuuljate vahekorra. Ta soovitas kurttummadele, kuuljaid mitte kohelda põhjendamata umbusaldusega, vaid arendada nendega sõbralikku läbikäimist, selleks enda keeleoskust täiendades, sest ükski mõistlik inimene ei põlga kurtumme vaid on alati valmis neid avitama ja oma seltskonda vastu võtma. Põlgtuse alused on ainult alatud inimesed, olgu nad kurttummad ehk kuuljad. Aktuse lõpusõnas tänas „Vaata“ esimees kõiki õnnesoovijaid ja aktusest osavõtjaid.

Kell 20 oli korraldatud pidusöök Astra söögisaalis. See möödus rõõmsas

meeleolus. Omas lauakõnes T. Kalbus tähendas, et kevade on kõige ilusam, aga ka kõige tähtsam aastaaeg, sest kevade on külviaeg. Ka kurttummadel on olnud täna külvipäev, nimelt külvati täna uuesti Liidu seeme, mis aasta jooksul veel ei olnud tärnanud. Ühtlasi sai täna tunda kosutavat soojust 10 aastane taim „Vaata“, kellele saadikute poolt nõnda südamlikud õnnesoovid osaks on saanud. H-ra Univer mainis kiitvalt seda eeskujulikku korraldust, mis valitseb neil pidustusil ja nähtavasti ka „Vaata“ seltsis. H-ra J. Kenkmaa rõõmustas selle üle, et kurttummade keskel on valitsemas sõprus ja üksmeel ega pole märgata mingit lahkeli, vaenu ega riidu, nagu mõnelt poolt räägitakse. — Hüüti „elagu“ kurttummade õpetajaile, saadikuile, „Vaata“ juhatusle, Läti kurttummadele jne. Astusid üles veel mitmedki Läti ja kodumaa kurttummad, kes avaldasid oma tundeid ja tänu kõne- ehk märkidekeeles.

Kell 22 algas piduõhtu Rahvamajas. Kanti ette kaks tummnäidendit „Vaata“ näitlejate poolt ja kohaliku Naismaleva rühm esines võimlemis-tantsuga. Lõpuks oli jalakeerutus jatzorkestri saatel. Pidu kestis kuni hommiku kella 3-ni. Pidu saalis oli selle päeva jooksul avatud kurttummade tööde väljanäitus, mida pidulised huviga vaatsid.

Järgmisel päeval korraldati lõbusõit mootorlaeval Pärnu jõel kuni Reiu sillani ja vaadeldi linnas kaunimaid kohte. Õhtul jällegi lõbus koosviibimine „Vaata“ seltsimajas. Mõned olid sunnitud sel õhtul juba Pärnust lahkuma, aga kellel vähegi võimalik, jäi järgmiseks päevaks ehk kauemakski siia suvitama.

Nõnda on möödunud pidupäevad kaunis Pärnus kõigile osavõtjaile õpetlikud ja lõbukiillased ja vist keegi ei kahjatse selleks ohverdatud vähest rahaja ajakulu. Elavad ju kurttummad üksteisest kaugel lahus. Kokkusaamine ja jällenägemine kordki aastas on lõpmata armas ja läbielatud päevade mälestus annab uut ergutust ja jõudu igapäevasteks askeldusteks ja eluvõitluseks. Sellespärast — jällenägemiseni tuleval aastal järgmisel kongressil!

T. Kalbus.

„Kurttummade Sõber“ on kurttummade elu peegel.

Pärnu Eesti Kurtummade Seltsi „Vaata“ 10. aastapäeva pidustused ja III. Ülemaaline Kurtummade Kongress Pärnus.

Tegelikud pidupäevad olid 8., 9. ja 10. juunil, kuid kongressi saadikuid ja külalisi hakkas juba 7. juunil Pärnu koguma.

Laupäeval, 8. juunil, kui kongressi saadikud juba kõik koos olid, oli teisi külalisi veel hõredalt, mille tõttu arvasi avaldati, et see kongress ja pidustused ei lähe suurearvulise kurtummade perega läbi. missuguse arvamisele veel põhjust andis külmavõitu ilm.

Kuid hiljem selgus, et see arvamine oli alusetu. Laupäeva õhtul oli Pärnu E. K. S. „Vaata“ seltsi ruumid Brackmani tänaval külalisi täis, nii et juba ruumi puudust tundus.

Külalisi tuli veel 9. juuni hommikul ja päeval juurde, teiste hulgas ka Riigi Kurtummade kooli juhataja h-ra R. Summer, sama kooli õpetaja h-ra J. Kenkmaa; endine Riigi Kurtummade Kooli juhataja h-ra W. Univer ühes abikaasaga ja Riist kolm kurtumma.

Külaliste jaoks oli P. K. S. „Vaata“ poolt öökorteriks reserveeritud Pärnu linna tööstuskooli kaks klassituba. Ühes magasid naiskülalised ja teises meeskülalised.

Suur osa ööbisid oma tuttavate kurtummade pool ja mõned ka hotellis. Koolimajas oli lõbus öökorter. Kes veel päeval küllalt ei väsinud, need vallatasid ja näputasid omavahel üle poole öö.

Niimoodi palju magada ei saadudki, hommikul tõusti vara ja näputamine algas otsast peale. Nii mitmedki kaebasid päeval väsimust ja unist olekut, kuid kes sellest hoolis. Tervis ja hea tuju oli kõigil hea. Reedel ja laupäeva hommikul külalistel jaamas vastas „Vaata“ esimees h-ra H. Ollino isiklikult ühes teiste kurtummadega. Hiljem kui tema kongressi ja peo juhtimisega kinni oli, käis jaamas iga rongi vastas h-ra Reiman. Tema jooksis iaama, öökorteri ja seltsimaja vahet nii, et tema vist küll peale pühi oli sunnitud oma saapad kingsepa juurde parandusele viima.

Laupäeval, 8. juunil oli seltsimajas Brackmani tän. Nr. 18, kongressi saadikute eelnõupidamine, mis algas kell 3 päeval.

Valiti pealtvaatajate hulgast kolmeliikmeline mandaat komisjon: h-rad Joh. Jaakson, A. Saarela ja pr. A. Kütt.

Mandaat komisjon mandaadid läbi vaadates leidis, et kongressile oli saanud oma saadikud järgmised Eesti kurtummade seltsid:

1) Pärnu E. K. S. „Vaata“ poolt: h-rad H. Ollino, T. Kalbus ja E. Reimann.

2) Tallinna Kurtummade Seltsi poolt: h-rad E. Martinson, A. Sooberg, O. Suits ja A. Jätmar.

3) Lõuna Eesti Kurtummade Seltsi „Sõpruse“ poolt: h-rad A. Suik ja P. Jürgens.

Koosoleku juhatajaks valiti h-ra H. Ollino ja protokoll kirjutajaks h-ra P. Jürgens.

Juhataja ettepanekul otsustati saadikute hulka võtta veel Narva E. K. S. „Valguse“ esitaja h-ra A. Juuse ja Saaremaa E. K. S. esitajad h-rad A. Saarela ja J. Lember, kuid ilma hääleõigusega, kuna neil puudusid kirjalikud volitused.

Nõupidamisest ei võtnud osa Riigi Kurtummadekooli esitajad, sest nemad ilmusid järgmisel päeval pea kongressile.

Nõupidamisel vaadati Eesti Kurtummade Liidu põhikiri veel kord läbi ja tehti mõned parandused ning otsustati põhikiri esitada kongressile vastuvõtmiseks.

Pikemalt peatuti ajakirja „Kurtummade Sõbra“ juures. Arutati selle hinna ja levitamise küsimust. Lõpeks otsustati esialgu jääda endise korra juurde.

Nõupidamine lõppes kell ½7 õhtul. Järgmisel päeval, 9. juunil algas kongress Pärnu Rahvamajas kell 10 hommikul. Kongressi päevakorda ma ruumi puuduse tõttu ei märgi, püüan kongressi käiku kirjeldada algusest lõpuni.

Rahvamajasse koguneti enne kella 10. Kuna kongressi alguseni veel aega jäi, siis vaadati samas ülespandud P. K. S. „Vaata“ kurtummade käsitööde näitust.

Näitus oli väga huvitav: seal oli esitatud naispeen-näputööd kui ka meespuutööd.

Mitmedki teised seltsid näitust vaa-

dates lubasid seda omale eeskujuks võtta ja oma seltsis ka käsitöö õhtuid korraldama hakata.

Kell 10 hommikul avas kongressi lühikese sissejuhatusega P. E. K. S. „Vaata“ esimees h-ra H. Ollino.

Kongressi tervitasid: P. E. K. S. „Vaata“ poolt h-ra H. Ollino; Riigi Kurttummadekooli poolt juhataja h-ra R. Summer; Tallinna Kurttummade Seltsi poolt h-ra O. Suits; L. E. K. S. „Sõpruse“ poolt h-ra A. Suik; Saaremaa E. K. S. poolt hra Joh. Lember.

Kongressi juhatajaks valiti: h-ra H. Ollino, abijuhatajaks h-ra R. Summer. Sekretäriks: O. Suits, abisekretäriks h-ra Joh. Kenkmaa.

Kongressi juhataja luges ette mandaat komisjoni otsuse mille järgi kongressist osa võtsid juba eelpool täh. seltsid oma saadikute läbi.

Eesti Kurttummade Liidu ajutise juhatuse tegevusest andis aru h-ra O. Suits. Sellest selgus, et II ülemaalisel kongressil Tartus 27. augustil 1934. a. otsustatud Kurttummade Liidu asutamisest asja ei saanud, kuna teadmatuse tõttu puudus asutada soovijate seltside sellekohane üldkoosoleku otsus. Aju-tine Liidu juhatuse koostas II. Ülemaalise Kurttummade Kongressi otsuste kohaselt Eesti Kurttummade Liidu põhikirja, mis aga eelpool tähendatud põhjusel registreerimata jäi.

Soome Kurttummade Liidu asutamisest ja tegevusest refereeris (kõneles) härra T. Kalbus, mille kongressi juhataja kurttummade keelde tõlkis. Kõne oli peasjalikult määratud pealtvaatajatele ja kongressi saadikutele Soome kurttummade oluga tutvumiseks.

Kongressi juhataja tutvustas eelmisel päeval saadikute nõupidamisel vastu võetud Liidu põhikirjaga pealtvaatajaid.

Härra J. Kenkmaa tegi ettepaneku määrata põhikirjas juhatuse asukohaks Pärnu, mitte aga Tallinna, nagu eelnõus ettenähtud, milline ettepanek ühel hääl vastu võeti.

Lõpphääletusel võeti vastu terve põhikiri ühel hääl ühes eelmise parandusega.

Eesti Kurttummade Liidu Asutajaks Toimkonnaks valiti h-rad O. Suits, H. Ollino ja P. Jürgens, kelle kohuseks jääb põhikirja registreerimine.

Peale põhikirja registreerimist annab Asutav Toimkond Liidu asjaajamise Liidu ajutise juhatusele üle.

Liidu ajutise juhatuse liikmeteks valiti: h-rad H. Ollino, T. Kalbus ja E. Reinmann Pärnust; O. Suits ja A. Jätmar Tallinnast ning P. Jürgens Tartust.

Revisjoni komisjoni valiti härrad: R. Summer, J. Kenkmaa ja E. Martinson.

Kongressil avaldati soovi, et järgmine kongress saaks peetud Vändras E. Sokolowsky hauasamba avamisega ühel ajal, kuid see küsimus jäi kongressil lahtiseks. See saab hiljem seltsidega läbirääkides kindlaks määratud.

Kongress lõppes päeval kell ½2.

Rahvamajast väljaminees koguneti teater Endla ette, kus pildistati, mille järgi laiali mindi lõunatama.

Peale lõunat kell 4 algas P. E. K. S. „Vaata“ 10. aastapäeva pidustused jumalateenistusega kurttummadele Eliisabeti kirikus ja kell 6 p. l. aktsusega Rahvamajas.

Aktuse ajaks oli juba kõik külalised koos. Kurttummade täpne arv on teadmata, kuid umbes 130 inimest oli siiski.

Ilmus ka endine Riigi Kurttummadekooli juhataja härra V. Univer ühes abikaasaga.

Kurttummad käisid teda tervitamas. Igäuhele, kellele ta kätt andis ja otsa vaatas, ütles tervitaja nime ning jutles tervitajaga. Äratas imestust, kuidas tema tundis kõiki oma kasvandikke, keda ta polnud palju aastaid näinud.

Peale tervitamist olid kurttummad rahuldatud. Avaldati omavahel kaastundmust, et endine juhataja on viimasel ajal haiglane ja selle tõttu vananenud. Kaastundmus on mõistetav, sest härra Univer peale koolijuhataja ameti on olnud oma kasvandikele kooliaja kestes ka isaks.

Aktuse avas P. K. S. „Vaata“ esimees h-ra H. Ollino.

Pärnu Eesti Kurttummade Seltsi „Vaata“ 10. aastapäeva puhul tervitasid seltsi kõigi teiste seltside esitajad ja andsid üle kingitused. Peale seltside tervitasid: h-ra R. Summer, Riigi Kurttummadekooli poolt; pr. Univer oma ja abikaasa ning mitme seltsi nimel, kus tema tegev on. Peale selle tervitasid mitme kuuljate seltside esitajad ja h-ra

Ollino luges ette veel kirjalikud tervitused, mida oli nii palju, et ei jõua kõik siinkohal ülesmärkida.

Peale tervituste kõneles h-ra H. Ollino Pärnu E. K. S. „Vaata“ 10. a. tegevusest

Sellejärgi kõneles end. kurttumade kooli juhataja h-ra V. Univer, kuidas sai alguse kurttumade õpetamine Eestis ja kuidas lõpuks korda läks peale suuri raskusi õpetamise kestes kurttumade kooli riigi hoolele üle viia.

Peale h-ra Univer'i kõneles praegune Riigi Kurttumadekooli juhataja h-ra R. Summer kurttumade õpetamisest Eestis.

Kõne oli hoogne ja haarav, oldi üllatatud, kuidas uus kooli juhataja kõneles selgelt ja arusaadavalt. Selle kõnega tema võitis ühel hoobil kõigi kurttumade poolehoidu.

Peale selle kõneles h-ra T. Kalbus kurttumade ja kuuljate vahekorra ja läbisaamisest.

Aktuse lõpetas h-ra H. Ollino, mille järgi mindi Munga tän. nr. 2 asuvasse söögisaali „Astra“, kus oli korraldatud „Vaata“ poolt sama seltsi 10. aastapäeva pidusöök.

Söögisaalis oli kaks pikka lauda kaetud. kus külalised istet võtsid. Oli kummaline (imelik) vaadata piki lauda käte metsa sebumist, mitte söömise pärast, vaid meeolurikka jutuajamise tõttu omavahel.

Peale meeoluküllast koosviibimist pidulauas, kus kõnesi peeti ja Pärnu Kurttumade Seltsi elada lasti, koguneti uuesti Rahvamajas kus ette kanti Pärnu kurttumade poolt kaks pantomiimi (tumm-näidendit) ja Pärnu Gaidide Maleva I rühma poolt Ungari tants.

Ettekanded õnnestusid suurepära-

selt, mis kutsus esile tormilisi kiiduavaldusi.

Peale ettekandeid algas tants, mis lõppes peale kella 3 öösel.

Järgmisel päeval koguneti seltsi ruumesse Brackmani tänaval, kust käidi väljas linnaga tutvunemas.

Peale lõunat tehti mootorpaadiga väljasõit Pärnu jõge mööda üles teinepoole Waldhofi vabriku varemeid.

Ilm oli külm ja tuul oli kange, kuid ei see tuju rikkunud.

Üks rühm kurttumme kogunes jõe kõrgele kaldale, h-ra Reimann läks kaldalt foto kaameraga alla ja seadis selle jõe äärde üles, et ülal kaldal olijaid pildistada. Kange tuul ajas liivaselt kaldalt tolmu üleval seisjatele suud ja silmad täis, see kannatati naerdes välja, senikui h-ra Reimann oli oma töö teinud.

Õhtul pärast väljasõitu hakati koju sõitma. Sõideti mitmes grupis, Tallinna ja Viljandi poole.

Nii nagu külaliste arv pidustuste algul vähehaaval kasvas, nii ka vähehaaval hõrenes.

Kirjeldasin kongressist ja Pärnu E. K. S. „Vaata“ 10. aastapäeva pidustustest üldiselt, kui keegi leiab, et olen midagi vahele jätnud või midagi puudu, eks kirjutagu igaüks sellest omakorda. Ega huvitavatest elamustest ja mälestustest puudu ei ole.

Lõpuks jääb veel üle tänada Pärnu Eesti Kurttumade Seltsi juhatast suure lahkuse ja hoole eest, millega tema külalisi vastu võttis ja nende heaolu eest hoolitses. Eriti aga seltsi esimeest h-ra H. Ollino't, kes oli igalpool ja kõikjal isiklikult käe külge pani ning kõigile külalistele isiklikku tähelepanu pühendas.

O. Suits.

Kilde III. Kurt. kongressilt ja „Vaata“ 10. a. juubeli pidustusilt.

Nagu kõigil kongresslasil juba teada, oli külaliste vastuvõtt ja korterisse paigutamine kongressi ja juubeli ajaks, ning korrapidamine kõikjal jäetud hra R. mureks.

Nii võis juhtuda, et kongressi, juubeli aktuse, peosöögi ja muul ajal, kui kõik külalised olid lahkunud koolimajast, kus oli neil öökorter, siis härra R.

lukustas koolimaja ukseid, ning pidi viibima ka kongressil ning mujalgi.

Kui siis härra R. sammus rahvamaja poole, tuli talle keegi poolel teel vastu, ning soovis minna koolimajasse ümberriietama.

Loomulikult pidi ta seda tegema. Ent möödus umbes pool tundi, kui teine sai ümberriietatud ja rahuldatult sam-

mus hra R. uuesti rahvamaja poole. Ent rahvamaja uksele tuli jälle keegi sama sooviga vastu.

Niimoodi vantsis vaene R. juba viiendat korda rahvamaja poole, sellejärele, kui keegi oli juba vaigistanud nälga, kodust kaasatoodud leivaga koolimajas.

Lõpuks ometi sai ta kõrvalteid kasutades minna „paradiisi“.

*

Pärnus lugupeetud härra X tellis juba aegsasti enne kongressi päevi peosöögile 2 pääsetähte; ühe endale ja teise „noorikule“, keda kaugelt külalisena igatsusega ootas.

Temakese saabudes Pärnu, andis mõista, et mõlemad piletid tellitud.

Ent õhtul minnes peolauda, nägi suureks kurvastuseks oma noorikut istuvat kellegi teisega.

Kurvvalt istus X nüüd omaette, ning otsustas enda ees kõik viina ja veinipudelid tühjendada, jäägu nüüd teistega kuidas tahes.

Ent peoõhtul rahvamajas siiski viis X oma nooriku suure rõõmuga kaasa. Õhtul temakest koju saates märkas kedagi endid jälgivat. Ta ei vaadanudki taha, ent temakese ukse taha jõudnult ja ümberpöördes tagasiminekuks kohtas ta oma konkurenti peosöögilt.

Konkurent vast nüüd märkas alles eksitust, ent asi lahenes sõbraliku käpigistusega tagasiminekul peosaali.

*

Korrapidajal härra R-il oli vaja olla iga sissesõitva rongi ajal jaamas.

Vahepeal pidi ta ka muidki toiminguid tegema. Tal tuli tihti abiks võtta

oma uus jalgratas kiiremaks liikumiseks. Ent ta liikus pühade laupäeval nii kiiresti tänava munakividel, et kõniteel jalutajad vangutasid päid.

Äkki trahh! ratas vajus nagu maa sisse ja R. lendas suures kaares mitu sülda ette, õnneks oma sportlistele kalduvustele, kukkus ta püsti, vähimagi veata.

Jalgratta hark oli läinud suurest pörutusest pooleks. Tal oli jäänud veel vaid 10 minutit raudteejaama jõudmiseks, kuhu oodati külalisi Pärnu juubelile. Nüüd pidi ta jookstes minema jaama, kuhu jõudis õigeaks ajaks.

*

Härra Ollino kaebas, et tal käimisest jala all on vesivillid.

Härra R-il valutasi kõik jalavarbad pealtpoolt. Kui R. enam käia ei jõudnud, võttis abiks auto, kuna jalgratas ootas „laatsaretti“ viimist.

*

Öösel koolimajas, kui kõik juba magasid, tõusid põhust Tallinna kurtumad J. ja S., toppisid oma piibud täis ja läksid koridori suitsetama. Et öö jaheduses oma veidi sooja pead karastada, astus J. tänavale aluspesus.

Keegi mööduja jäi äkki seisma, vist nägi kummitust, kuid kohe võttis pike-mad sammud.

*

Mõnel kaugemalt külalisel oli kaasas toitu, mõnedel koguni laevatäis, eriti saarlastel.

Huvitav oleks teada saada, milviisil saarlased leiva hoiavad pehmena terve kuu aega?

E. R.

Püha kivi.

Romaan salapärasest Indiast.

(Järg 4.)

10.

Uue tegevuse plaan.

Kui esimene rõõmutuhin möödus, seletas Akim Vetsherinile praeguse olukorra ära.

„Mida meie siis nüüd peale hakkame?“ küsis leitnant vähe kartlikult. „Ilma Jastreb'ita ei saa meie midagi teha.“

„Kõigepealt on tarvis Mahadeva templisse minna ja järele vaadata, kas Bagaduri aarded veel alles on.“

„Kahjuks arvan ma, et neid enam ei ole,“ kostis Vetsherin.

„Kuidas nii?“

„Püha kivi, mille parun mulle andis, on minult sel ajal röövitud, kui ma mõistusest olin.“

„Pagan võtaks!“ hüüdis Akim. „Niisugusel korral on tarvis rutata.“

Vetsherin ja Akim ronisid üle aia ja tõttasid Doulet-Singi maja poole.

Selle juure jõudes silmasid nad rahvahulka, kes kisas, kätega vehkles ja väga ärritatud näis olema.

„Mis on juhtunud?“ päris Akim, rahvast kõrvale liikates ja vägisi edasi tungides.

„Õnnetus, suur õnnetus,“ kostsid mitu häält korraga. „Tule-lapsed on vaesteks jäänud... Mahadeva suur preester on tapetud!“

„Kättemaksmist! kättemaksmist!“ kisendasid teised. „Jumalanna Kali nõuab uskmata verd!“

Viimaks läks Akimil ja Vetsherinil korda majakese juurde pääseda. Nüüd alles said nad asjast õieti aru.

Savist pörandal lamas Doulet-Singi laip. Pea oli tal kuklasse heidetud ja hambad kramplikult kokku pigistatud. Rinnus oli tal sügav haav, milles veel praegugi pistoda sügavalt sissepistetult seisis.

Vetsherin ei jõudnud hirmuhüüet tagasi suruda. Akim aga pigistas tugevasti ta käevart ja manitses teda ettevaatlik olla.

Mõlemad tungisid majakesest välja ja rahvast läbi tänavale.

„Ma arvan, et saatana Williams oma plaani korda jõudis saata,“ ütles Akim väljas Vetsherinile. „Kas teie Doulet-Singi jalgu silmitsesite?“

„Ei! — Mis siis?“

„Teda on enne surma piinatud, tema jalgu tule peal kõrvetatud. See on ka arusaadav, kuna hindu Williamsile varandust ei tahtnud näidata, isegi siis mitte, kui talle püha kivi näidati. Viilets inglane sundis teda aga tule abil rääkima, ja kui hindu, kes enam valu väljakannatada ei jõudnud, saladuse ärrääkis, siis tapeti ta. Ma tunnen sir Archibaldi ja ta tegusid.“

„Aga võib olla, et ta siiski veel Bagaduri aardeid üles ei leidnud. Need on ju nii kavalalt ärapeidetud ja seda saladust on raske leida.“

„Teil on õigus. Tarvis templisse vaatama minna, maksku mis maksab.“

Selleks pidi aga õhtust pimedust ära ootama. Kui see saabunud oli, panid mõlemad endid fakiri riietesse ja läksid siis Mahadeva templisse. See oli tühi. Ainustki hinge polnud näha.

Tükk aega andis otsida, enne kui Akim ja Vetsherin sala vedru tõrviku valgustusel üles leidsid, mille abil siis jumalanna Kali kõrvale nihutati ja mõlemad mehed astusd august alla.

(Järgneb.)

Meelelahutus.

14. Kasulikud ristsõnad.

Ühe kurttumade seltsi sekretär oli kongressi ajal Pärnus hädas. Ta sõitis reede õhtuse rongiga Tartust välja, et viibida laupäevane päev Pärnus ja siis I. Nelipühi hommikul bussiga Tartu tagasi sõita, kus teda ootasid ametikohustused. Kuid Pärnus selgus tema suureks ehmatuseks, et buss ei sõida Pärnust välja mitte kell 4 hommikul, nagu tema arvanud oli, vaid alles kell 6 õhtul. Sel ajal pidi ta aga juba ammu Tartus olema. Sellepärast jooksis ta ruttu jaama, et veel laupäeva õhtuse Tartu poole sõitva rongiga Pärnust lahkuda,

kuid jäi hiljaks — rong oli juba ära sõitnud. Nüüd oli hea nõu kallis. Kuidas saada järgmise päeva lõunaks Tartu? Nukralt istus ta jaama ooteruumis ja mõtles asja üle järele. Mõteldes soris paberisi omas mapis, kusjuures talle juhtumisi näpu puutus üks ristsõnade mõistatus. Hakates seda lahendama, leidis sealt juhatuse, kuidas õigeaks ajaks Tartu jõuda. Talitates selle juhatuse järele, saabuski ta järgmise päeva lõunaks Tartu.

Siin on see mõistatus. Missuguse juhatuse ta andis?

1	2			3	4			5		6	7	8	9
10				11				12	13		14		
15			16			17	18		19	20			
		21			22				23				
	24		25	26				27			28		
		29		30	31		32			33			
34				35			36			37			
38					39				40				

Paremale: 1. Maailmajagu. 2. Hirm. 6. Maja osa. 10. Sidumise vahend. 11. Noot. 12. Temal. 14. Lukk. 15. Päevad — vene keeles. 16. Kuu. 19. Filmidiiva Murray eesnimi. 21. Naine seltskonnast. 22. Loomade toidunõu. 23. End. riigivanem. 25. Tekkib keetmisel. 27. Enda. 30. Maakond Eestis. 33. Nõu. 34. Lihatoit. 35. Noot. 36. Jänki eesnimi. 37. Sadamalinn Itaalias. 38. Landesvääri aegne Läti peaminister. 39. Kartlikud. 40. Kolinat tegema.

Alla: 1. Üks eelmise numbri mõistatuse lahendajaist. 2. ja 7. Juhatus sekretärile Tartu sõiduks. 3. Kahjulik putukas. 4. Gangster Capone eesnimi. 5. Jänki eesnimi. 8. Aedvili. 9. Riik Euroopas. 11. Kõrbetorm. 13. Tiibeti vaimulik. 16. Planeet. 17. Ehe. 18. Endaga kaasas. 20. Kinnitusselts Eestis. 24. Emajõe harujõgi. 26. Välismaa viin. 27. Sama mis 8. paljuses.

15. **Kombinatsioon silpidega.**

1. Taa — mär — ku — di — mi
2. A — les — te — to — vet — ris
3. Soo — bar — ber — ra .....
4. Val — ve — ge — na — ti .....
5. I — re — i — lus — me .....
6. Root — no — e — a — si .....
7. Ri — ga — e — pa — sin .....
8. Ni — ra — ga — surm — a .....

Antud silpidegruppidest koostada 9 sõna, milliste tähendus toodud allpool segamini. Leitud sõnade esitähiti ülalt alla lugedes saame ühe kurttummade seltsi esimehe nime. Sõnade koostamisel jääb igast grupist üks silp üle. Neid järjekorras lugedes saame M. Metsanurga teose.

Sõnade tähendus, mis nagu öeldud, toodud segamini, on:

Kuulus Kreeka mõttetark. — Linn Aasias. — Magustoidu taim. — Suurim kosk maailmas. — H. Raudsepa kuulsaim näidend. — Saar Eesti vetes. — Väga kaunis. — Valge värv.

Ülesannete lahendused:

21. **Võtmemõistatus:**

Ruutudes: 1.—14. Porilaste marss. 15.—36. Õpetaja Ernst Sokolovskyy. 73.—43. Porkuni. 44.—50. Kenmaa. 51.—56. Kalbus. 57.—61. Pärnu. 62.—68. Virumaa. 69.—81. Kaarel Eenpalu. 82.—90. Leningrad.

I. Maurus Jokay. — Konstantin Päts. II. Vanemuine. — Tolamo. — Liivimaa. III. Tallinn. — Martinson. — Vetsherin. IV. Pärnu seltsi kümne aasta juubel. V. Mait Metsanurk. — Doulet-Sing. VI. Tõde ja õigus. — Narva-Jõesuu. VII. Populaarsus. — Nikolai teine. VIII. Kuidas külvad, nõnda lõikad.

13. Kuidas oli see võimalik?

Mehel olid elektrivoolu kahjutu tegemiseks käes kummikindad.

Õigeid lahendusi saatsid auhinnamõistatusele: I. Joab, S. Joab, Ed. Poogen, H. Poogen, J. Tõugjas — Tartust; A. Hallik, N. Anderson — Tartumaalt; I. Orav — Valgamaalt; E. Reimann — Pärnumaalt; I. Reimann, A. Juuse — Narvast.

Õnnejumal auhinna näol naeratas seekord pr. I. Reimannile, Narva, Mädisel 18, 1.

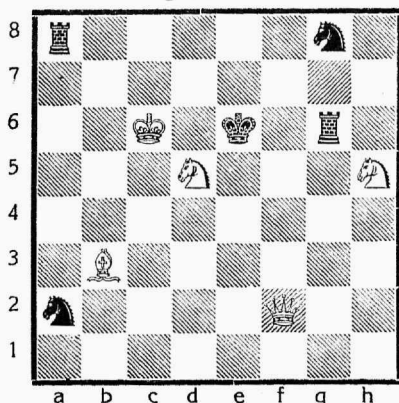
Teisele mõistatusele ei saanud ühtki õiget lahendust. Kuid et saadetud vastused väga omapärased on, siis toome nad siin ära: prl. I. ja S. Joab'id Tartust arvavad, et „Budha usuline astus pesukausi juure, pistis julgelt käe vette ja võttis raha välja. Miks raha väljavõtmiseks just Budha usku tarvis oli, jääb preilide teada. — Ed. Poogen, H. Poogen, J. Tõugjas aga arvavad, et mehel olid jalas kummitaldadega jala nõud. Kuidas aga kummitallad käe küljest elektrivoolu äravõtta saavad, jätavad nad meile vastamata. Peaaegu samasuguse vastuse saatis hra E. Reimann Sindist, kes arvas, et mehel olid jalas kummisaapad või kalossid. — Hra I. Orav Karulast arvab, et mees võttis elektrivoolu pesukaustist ära ja sai siis raha kätte. Mõistatus igatahes sarnaseks arvamiseks küll põhjust ei anna.

Malenurk.

Toimetaja *Alfons R. Pachel.*

Ülesanne Nr. 5.

Kokku seadnud R. J. Maksimov, Lenin-gradis.

Valged: Kc6; Lf2; Ob3; Rd5 ja h5. (5).
Mustad: Ke6; Va8 ja g6; Ra2 ja g8. (5).
Valged algavad ja annavad matt kahe käiguga.

Ülesande Nr. 4 lahendus:

1.	Lb4—a4!	Eb6:c5.
2.	Rb5—c3+	Kc6—b6.
3.	Rc3—d5++	
1.	.....	Kc6—d5.
2.	Rb5:c7+	Kd5—e5.
3.	La4—a1++	

j. n. e.

Õige lahenduse saatis ainult hra N. Uibokand, V.-Vändrast.

Sissetulnud kiri.

„Kurttummade Sõbra“ toimetusele

Tartu.

Palun järgnevatele ridadele „Kurttummade Sõbras“ lahkesti ruumi lubada.

Viimases „Kurttummade Sõbra“ numbris leidsin paarirealise teate, et Lõuna-Eesti Kurttummade Selts „Sõprus“ mind oma auliikmeks on valinud. — Sellega olete minu vastu suurimat lugupidamist ja austamist avaldanud

ning minu elutööd kõrgeima moraalse palgaga krooninud. Olete mulle eluõhtul veel kord õpetanud, et tänulik meel, mis muidu harva ilmas leida on, kurttummade hinges püsivalt hõõgub. Nii-sugune käitumine endiste kasvandikkude poolt ülendab iga õpetaja meelt ja tõstab tema armastust oma raske töö ja kasvandikkude vastu. — Soovin teie noorele seltsile edu ja õitsvat tegevust.

V. Univer.

Toimetaja poolt.

Ma palun kõiki tellijaid ja lugijaid vabandada, et käesolev number nii hilja ilmus. Põhjuseid selleks oli kaks: esiteks minu suur ajapuudus ja teiseks arvasin, et suvel on kurttummadel vähe aega ja huvi ajakirja lugemiseks. Algul oli kavatsus ajakirja enne augusti kuud üldse mitte ilmuda lasta, kuid pikemalt järele kaaludes leidsin, et sideme alalhoidmiseks oma alaliste sõpradega on see siiski vajalik. Teen seda siis käesolevaga. Uue hooga tahan jälle tööle asuda augusti kuul, mil ajakiri sama korralikult ilmuma hakkab, nagu senini.

Üks palve on veel kõigile „Kurttummade Sõbra“ sõpradele: kasutage suvist vaheaega ajakirja tutvustamiseks. Teiseks paneme kõik käed külge, et ajakiri sügisel huvitavama sisuga oleks, kui ehk praegu. Hoolitsemise selle eest, et Pärnus saadikute nõupidamisel tehtud otsus ajakirja igakülgeks toetamiseks ei oleks ainult tühjad sõnad, vaid et neile järgneksid ka teod.

Selleks jõudu ja püsivust!

P. Jürgens,

„Kurt. Sõbra“ tegevtoimetaja.

Teadaanne.

Järgmine „Kurttummade Sõber“ ilmub harilikul ajal 20. augustil. Kaastööd sellesse numbrisse palume saata hiljemalt 10. augustiks, rahasaadetised hiljemalt 15. augustiks.

Toimetus.

Toimetuse ja talituse aadress: Tartu, Vallikraavi 19. — Tegevtoimetaja aadress: sama. — Rahasaadetised saata tegevtoimetaja nimele. — Tellimise hind: aastas Kr. 2.75; 1/2 aastas Kr. 1.50; 1/4 aastas Kr. 0.75; üksiknumber 25 senti. Välismaale poole kallim. — Kuulutuste hind: 5 senti mm ühel veerul. — Käsikirjad hoitakse alal ainult sellekohasel soovil.